

Řada bratrských spisů, zejména Lukášových, kolovala ve valdenských překladech. V rozhodování, mají-li se přiklonit k světové reformaci, byly jim důležité otázky, svědčící o seznámení s bratrským bohoslovím i s životními řády Jednoty. Rady, které jim dával v této situaci Martin Bucer, podobají se radám, které posílal Luther Bratřím do Čech. Obhájci staršího směru dovolávali se patrně Bratří; zastánci nového směru však namítali, že podle zpráv přes Německo a Švýcarsko docházejících Bratří sami opouštějí starou cestu. Daniel a Jean se chtěli přesvědčit o správnosti těchto řečí a co možná najít u Bratří posilu pro své starověrné zaměření. Bratří je přijali s vlídností vůči hostům obvyklou a po půl roce je propustili s listem, v němž poslům dávali za pravdu. Jejich zřejmě jednostranné vypravování o bohoslovcích pronikajících mezi ně ze Švýcar pojali zajisté jako svědectví o propagandě zwingliovské. Při bdělém postoji Bratří vůči učení curyšskému a při jejich zkušenostech s Dubčanským není divu, že alpské přátele varovali před „novotáři“, ačkoli šlo o úplnou obdobu příklonu Bratří samých k světové reformaci. A byli to právě stoupenci reformace mezi valdenskými, kteří vedli své souvěrce k otevřenému, byť velmi nebezpečnému vystoupení na veřejnost, k němuž je v dřívější době vybízeli Bratří. Rozhodnutí pro západní reformaci a pro trnitou cestu nezakrytého vyznavačství listem bratrských Starších ovšem zastaveno nebylo.

Tou dobou soustřeďoval ještě *Jan Kalenec* zbytky *Malé stránky* v Letovicích. Nespojil se ani s habrovanskými, ani s novokřtenci, ač s těmito schvaloval křest dospělých i komunismus. Počet členů jeho jednoty se tenčil a jejich skupina se rozpadala. Kalenec přestal vyznávat učení o božské Trojici a učil, že Kristus byl Syn Boží mocí, kterou přijal od Boha, Duch svatý pak že jest prst a moc Boží. Svátosti pokládal za pouhý znamení. Křest dítek byl mu předním bludem církve. Večeři Páně pojímal obrazně a konal ji večer za stolem. S velikou rozhodností zamítal světskou moc a účast křesťanů na ní. V tom i v otázce křtu dítek se děлил od habrovanských, kteří se proti světské moci nestavěli a pro něj způsob křtu neměl zvláštního významu, protože jim šlo především o křest duchovní. Vnitřní rozpory v *Malé stránce*

Kalencově vznikaly z různého stupně přísnosti v otázce dovolených řemesel a úpravy šatu. Církevní ustanovení Kalenec důsledně odmítal a spolu s habrovanskými zavrhoval kněžský stav, jež nahrazoval v obojí jednotě úřad Starších. Současnou Jednotu bratrskou odsuzoval jako zpronevěřilou a proti časům Lukášovým mravně pokleslou. Dvěma listy vystoupil r. 1542–1543 jednak proti náboženským stranám na Moravě, volaje všechny ku pokání, jednak proti B. Augustovi. To jsou poslední veřejné projevy *Malé stránky* známé nám z bratrských opisů. Vzala patrně zasvě po smrti posledního svého vůdce, jenž zemřel asi brzo po r. 1546, tak velmi vzdálen od východiska B. Řehoře a prvních Bratří, jejichž směr *Malá stránka* kdysi chtěla zastávat.

ZÁROVEŇ se snahou o zlepšení církevněpolitické situace v Čechách pokračovali Bratří ve *styku s Lutherem* a rozšířili jej i na jiné reformátory. Ve své tísni doma, kdy se politické kroky pánů ukázaly bezvýslednými, cítili tím větší potřebu opřít se o zahraniční bratry v víře. A počítejme přece s tím, že měli opravdu zcela zásadně na mysli obecnost církve, že nechtěli stát jako církevní jednota izolováni, že si opravdu slibovali duchovní zisk z obecnství s církvemi vzešlými z reformace v blízkém i vzdálenějším sousedství, když u nejbližších, utrakvistů, docházeli tak málo pochopení.

Již na podzim r. 1536 se opět obrátili do Vitemberku s projevem radosti ze souhlasu ve víře loni nově potvrzeného a s omluvou své prostoty jako následku chudoby a útisku, v němž žijí, nikoli snad nechuti ke vzdělání. Prosili zároveň, aby Luther vydal a předmluvou doprovodil latinský překlad jejich konfese, jež sebou jejich poslové přinášeli. Luther se svými spolupracovníky přijal i tentokrát Bratry — patrně opět Augustu s Izraelem — s pohostinnou srdečností a s bratrskou ochotou. K jeho poznámkám zmírnili Bratří poslední článek konfese o čase milosti odstavcem, kde připouštějí možnost absoluce i v případě pozdního pokání v poslední hodině. Vysvětlili také blíže své stanovisko ke kněžskému celibátu, jenž byl mezi přáteli v zahraničí napořád kritisován. V této úpravě poslali konfesi opět do Vitemberku